

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1868. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik eredeti képekkel dúsan illusztrálva; a másik „Országgyűlési Beszédár“-ral s más rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Lapunk 1868-czal tizenötödik évfolyamába lép. Tizenöt év! Nagy idő a magyar hírlapvilágban, egy lap életében. A tapasztalás legalább azt mutatta, hogy csak igen kevés időszaki vállalat ért ennyi időt. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok mellett is, ez idő lefolyta alatt lapok keletkeztek és tűntek le; rövidebb vagy hosszabb ideig futottak pályát; kisebb vagy nagyobb virágzásra emelkedtek; de a jelenleg élő vállalatok között alig egy kettő van, mely tizenöt évre vihető vissza keletkezésé idejéig; alig egy-kettő, mely a társas előfizetők oly állandó közönségével díszelhetnének, mint e testvérlapok. Az oly vállalatok, melyek az idő változásai közt csak az árral uszni s a pillanat érdekeinek szolgálatát tarták feladatuknak, eltűntek a pillanattal, mint a burok. Részünkről e lapok állandó életének okát főleg éppen abban keressük, hogy kezdettől fogva folyást egy irányt tartottak szem előtt: a valódi nemzeti érdekeknek, az alkotmányos szabadság és a felvilágosodás eszméinek szolgálatát. Oly időszakban indultak meg s vertek gyökeret, midőn minden szabadabb szó fölött a hatalom Damokles-kardja függött, midőn az igazságot gyakran csak elburkoltan vagy éppen nem lehetett kimondani, mikor a magyar ember akaratlanul is megbotlott a sorok közt olvasni. — e lapok azonban soha sem tértek el a választott ösvényről, s le nem borulva a pillanat bálványai előtt, a szabadságnak, alkotmányosságának és hazafiságnak híven szolgáltak mindig. Most e tekintetben kedvezőbb korszakot értünk. S mi a szabadabb mozgathatást, mint már eddig is, továbbra is a kitűzött nagy csel érdekében igyekszünk fölhasználni, törekedve folyvást a nemzeti érdeket és öntudatot, s az alkotmányos és szabadság fejlesztésére. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, okulva a múltból, bízva a jövőben, továbbra is eddigi irányja mellett marad s az eddig követett uton törekszik megoldani feladatát. Bár két lap, de a szerkesztőség egységével fogva összeforrott, s egymást kiegészítő, s egymástól csaknem elválaszthatatlan levén, közös en törekvésnek, czéljainak beosztással, a nagy czélt minden irányban megoldani. A Vasárnapi Ujság a hazai és külföldi dolgok és állapotok ismeretében, a történelemben és a társadalomban, a művészetben és az életben keresi tárgyait, s szóban és képen állítja azokat az olvasó elé; míg a Politikai Ujdonságok a honi és külpolitika minden mozzanatát kísérli hasonló figyelemmel, s a részletek kellő bősége mellett tájékoztató átnézeteket ad a helyszínről, és általában oda törekszik, hogy vele hetilap társai közül egyik se versenyezheszen. Czikkeink, im e tág mezőből felszélnek mindent, a mi tanulságos, élvezetes s általában tudni méltó. Képeinkben pedig, melyek a hazai művészet haladásával folyvást emelkednek a kivétel tökélyében, tekintettel vagyunk az érdekességre s a gazdag változatosságra. Rovataink ismeretesek. Bennök a két lap mindazt magában foglalja, mit a nagy közönség megkívánhat arra, hogy hetenként kétszer kapván újságot, folyvást szívesen nézzen a pillanatnak, s maradvány becsü olvasmányt is részesüljön. Buzgó és becsületes törekvéseink öntudatában megnyugtató bizalommal nézünk a jövő év elejébe. Legyen az nemcsak testvérlapjainknak, hanem főképp a hazának virágzasi éve! — Pest, december elején 1867.

Heckenast Gusztáv, kiadó-tulajdonos.
Nagy Miklós, szerkesztő.

Előfizetési feltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január—december) 10 forint.
Félévre (január—június) 5 „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—dec.) . . . 6 ft. | Félévre (január—június) . . . 3 ft.

Csupán a Politikai Ujság:

Egész évre (január—dec.) . . . 5 ft. | Félévre (január—jun.) 2 ft. 50 kr.

Hogy e politikai hetilap annál könnyebben megszerzhetővé váljék, leszállítjuk az eddigi külön előfizetési árt, anélkül, hogy a lap tartalmára nézve legkisebb változás is történne, vagy a mellékletek („Országgyűlési Beszédár“ stb.) kevesbednének. E szerint a csupán Politikai Ujdonságok (az „Országgyűlési Beszédár“-ral együtt) egész évre (január—dec.) . . . 5 ft. | Félévre (január—jun.) 2 ft. 50 kr. Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kérik. — A mult félévi czímszélvényekből egy-egy darab szíves beküldését kérjük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Könyvárusi jelentés.

Alfölrött, tisztelettel jelentem a t. cz. közönségnek, miszerint a sárospataki reformált főiskola könyvtárában található könyvek kezelését a főiskola igazgatójától szerződésileg magamra vállaltam. Bizalommal kérem a t. cz. megrendelőket, hogy megrendelő leveleiket ezután hozzám, mint a főiskola egyedül bízománysához, szíveskedjenek intézni. Az albizománysók ezentel velem, nem pedig a főiskolai könyvtárnok ural fogják számadásukat kiegyenlíteni. Sárospatak, május 1-én 1867.

EPERJESI JÓZSEF, sárospataki könyvtáros.
2125 (10—12)

Legujabb chmisettek, kalapfátyolok,

gallér és hajtokák, nyakraválók, főkötők, zsebkendők, csipkék, crinolinok, himzett betétek és szélek, szövetek stb.

Női vászonkészletek és bármely ruha készítés vánkosok, ingek, alsó-szoknyák, nadrágok, korsettek, fésülő-köpenyek, harisnyák stb.

Gyermek vászonnemű és keresztelő-készletek

és más számtalan új divatczikket legujabb minta után ajánl

TÜRSCH F.

2259 (4—4) Pest, vécei-utca, a „nagy Kristóf“ mellett.

Raktári árszabályt kívánatra bérmentve küldök.

mű-, festő- s rajzólo-eszközök kereskedésében

A londoni 1862. világkiállításon jutalomdíjazott

rajz-alányok

(Zeichen-Vorlagen)

Hermes Vilmstól Berlinben,

ajánlatnak

karácsonyi és ujévi ajándécul.

2349 Ára füzetenként 6 és 10 ezüst mar. (3—8)

Guggenberger Gyula

DISZMŰÁRUS

(Pesten, Dorottya-utca 5. sz. a.)

a karácsoni ünnepek alkalmából

ajánlja

gazdagon ellátott és a díszműpar terén eddigelő felmerült izléses árak raktárát, nevezetesen: fa, ércz és bórmenüek, utazó, vadász, kényelmi és pipereszerék; sétatobok, albumok, író és női munka-asztalbeli eszközök stb.

Csak most érkezvén haza Párisból, reméllem, hogy a francia fővárosban személyesen tett választásaim a n. é. közönség tetszésével találkozni fognak.

Levélbeli megbízások gyorsan és pontosan teljesítetnek. 2359 (3—4)

Évenként 4 huzás. Legközelebbi huzás január 2-kán. Főnyeremény 200,000 ft. Legkisebb nyerem. 165 ft.

E kedvelt sorsjegyek, általam készpénzfizetés mellett adhatók el napi árfolyam szerint részletfizetésekre, egy 10 frankos majlandi sorsjegy ingyen hozzáadásával, u. n. 35 havonkénti részletfizetésre 5 ft. — kr. 18 havonkénti részletfizetésre 8 ft. 50 „ 23 „ 7 „ „ vagy 12 „ „ 12 „ 50 „

Igérvények: 1 Credit-sorsjegyre 3 forint 50 krajczár és bélyeg-díj 50 krajczár. 5 darab 18 ft. 50 kr., 10 darab csak 36 ft.

Mailandi eredeti sorsjegyek 6 ftjával, évenként 4 huzás, főnyeremény 100,000 frank, első huzás folyó évi december 16-án.

Társasjátékok:

Évnyegyedekint 4 ftjával 20 darab minden ausztriai sorsjegyre, egy 35 forintos badeni sorsjegy hozzáadásával, 25 részletfizetéssel, megjegyzendő: hogy a befizetett pénz nem vész el.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

2350 **KÁROLY JÓZSEF,** (5—6)

pénzváltó-irodája Pesten, harminczad-utca, 3-dik szám alatt.

Pest, december 29-én 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokaként: Egy, négyezer hasábotott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyelvet elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 kr.

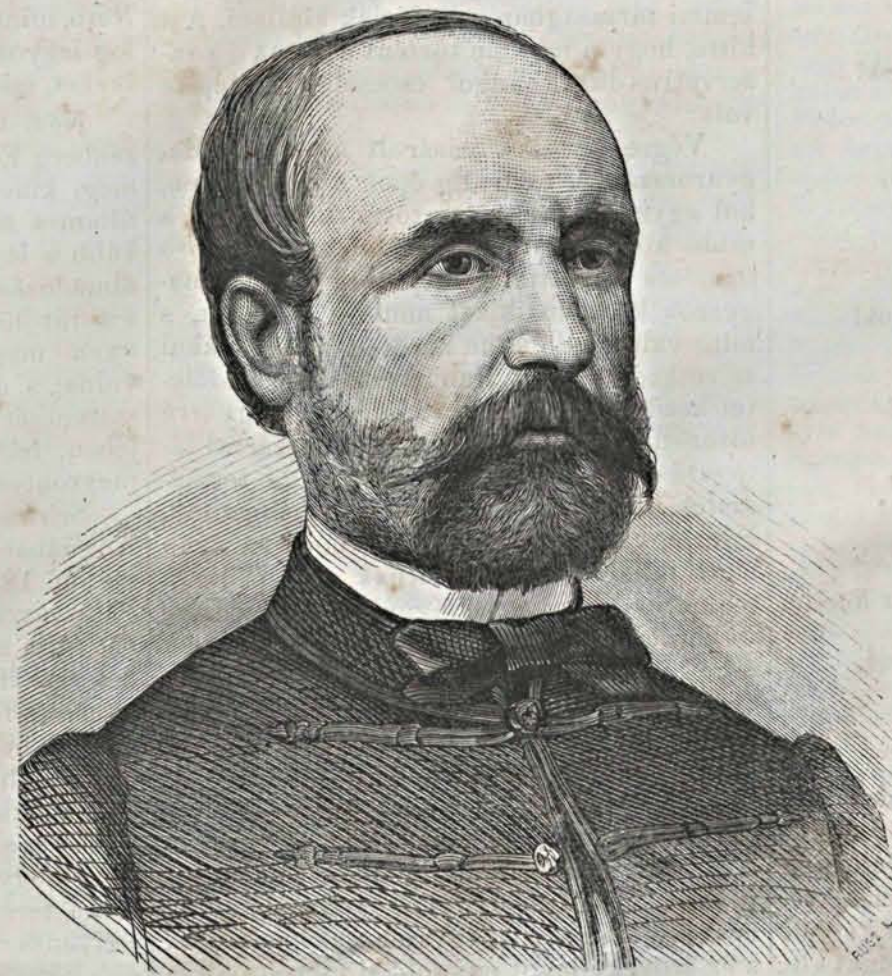
Bérczy Károly.

(1821—1867.)

Egy jeles író, nemes szívi férfiú, hű és buzgó hazafi arezképét veszik itt olvasóink, kit ezelőtt alig egy pár héttel ragadt ki a halál sorainkból. Minket Bérczy Károlyhoz a közös tiszteleten kívül még különös hála is kötött, mert a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok megalapító dolgozóitársai közé tartozott; 1854—1857-ig ő írta a Politikai Ujdonságok politikai részét. Régi barátság csatolta a Vasárnapi Ujság felelhetlen szerkesztőjéhez, Pákh Alberthez. Mi hamar kelle utána mennie s most nem messze fekszenek egymástól a kerepesi-ut melletti temetőben.

Bérczy Károly 1821-ben született márcz. 2-án Balassa-Gyarmaton, hol atyja megyei főorvos volt. Pesten végezte tanulmányait s 1848-ig a m. kir. helytartótanácsnál szolgált a közlekedés és közmunkák osztályában, Széchenyi István gróf főnöksége alatt. 1848-ban szintén e miniszteriumhoz neveztetett ki. A forradalom után visszavonult a közszolgálatból s mint független író élt.

Már jogász korában fölépelt mint író. Költeményeket és beszélyeket írt a szépirodalmi lapokba. Garay „Regélő“-jében s Frankenburg „Életképei“-ben egy pár beszélye, mely érzésü költeménye s kitünő műfordítmánya magukra vonták az olvasó-közönség figyelmét. Azóta egész 1854-ig majd minden szépirodalmi jeles vállalatban találkozunk nevével. 1846-ban egyike volt azon tíz legtehetségesebb ifju írónak, kik Petőfi vezérlete alatt egy új szépirodalmi közlönyt akartak alapítani. Az eddig virágzó egészségü ifju 1848 elején nagy betegségbe esett, melyből csak 1849 tavaszán üdült fel, de egész 1851-ig vissza kellett vonulnia minden munkától. 1851-ben meg-házasodott s a Pesti Napló dolgozóitársra lön egész 1854-ig, s kiadta beszélyei első gyűjteményét „Abránd és Való“ czim alatt (1852), melyet 1854-ben egy második követett há-

BÉRCZY KÁROLY.

számban a Shakespeare-fordítmányok legkitünőbb bíráló közé tartozott, s itt is, mint az akademiában, majd minden évben részt vett a pályaművek bírálatában s egyik kitünőbb reporter volt.

Bérczy mint író és ember nagy műveltségénél és lovagias szeretetreméltóságánál

fogva kitünő helyet foglalt el. Számos idegen nyelvet értett és beszélt s nagy jártassága volt az angol, francia és német szépirodalomban. Beszélyei első gyűjteményét mint ifjukori kísérleteket inkább csak nemes érzelem és stylbeli csin tünették ki, második gyűjteményén már látszik az élet ismerete s a „Gyógyult seb“ czimü beszélye, melylyel beszélyírói pályáját a „Részvét könyvé“-ben befejezte, a jelesebb magyar beszélyek közé tartozik. Folytonos betegeskedése, hírlap-választmányának tagja; a Kisludytársas-

iroi, majd szerkesztői elfoglaltsága nem engedték, hogy beszélyírói tehetségét kifejtthesse, s épen akkor hallgatott el, midőn már jelesb műveket irhatott volna. Az orosz nyelvet ezelőtt néhány évvel tanulta meg s „Anyegin“ fordítmánya szépségben vetekedik a Bodenstádtével, hűségben felülmúlja. — „Vadász-és versenylap“-jával új tért foglalt el a magyar időszaki sajtóban, s megalapította a magyar sport-irodalmat. Ez által nemcsak a magyar irodalomhoz, hanem egyszersmind szélesítette a magyar irodalom körét. „Vadászműszótára“ (1860.) megmagyarosította a sport-nyelvet, lapja pedig, melyet sok izléssel és tapintattal szerkesztett, gyakran oly jeles czikkek tárháza lön, hogy a külföld e nembeli termékeivel méltán versenyzett. „Vadászrajzok“ (1863) czimü kiadványa, melybe lapja legkitünőbb czikkeket összegyűjtötte, oly könyv, melyben a szakavatottság az irodalmi forma szépségével párosul.

Bérczy e mellett ritka becsületes és buzgó ember volt, ki egyszersmind az egyesületi ternek is leghűbb munkásai közé tartozott s kit nagy műveltségénél és szeretetreméltóságánál fogva a társas körök mindenütt tárt karokkal fogadtak. Az 1850—66-diki évek közé esik pályája dereka, tehát azon időszakba, midőn a hazafiság és nemzetiség oltára szent lángjának őrzése majdnem kiza-

roán az irodalom férfaira maradt. Bérczy a leghűbbek közé tartozott. Egy becsületes és munkás élet fáradhatlan küzdelme marandó emlékek sírján, s írórtársai, barátai, kik közelebről ismerték nemes szívét, soha sem fogják feledni, mit vesztettek benne.

Az év végén.

Sötét az éj, künn síró szél üvölt:
Mely haldoklónak véghörgése az?
Halottleplel várja már a föld,
S sűrűbbre szőni, egyre még havaz.
Ah, nagy halott, egy év rogy össze itt:
A szel olyan rejtelmesen zokog...
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

A régi átok, bős sárkány gyanánt
Végő csatáját vívta ellenünk,
Tűzes nyelvét ölté sziszegve ránk,
Lebirtuk végre, a varázs letűnt.
De áthatott szívünknek sziveig
A küzdelem — s soká sajogni fog.
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Mint féltérdere rogyott dalia,
Vérvesztve lankát, győze bár, a hon.
Még talán, nem kell meghalnia,
Lélekzetet vesz, végre szabadon!
Kérjük, talán az Isten megsegít,
Önére bizonni is van ok.
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Ah, milyen év volt. Mennyit nem ígért!
Nagy diadalt, a nagy küzdelem után!
Reményünk föllegvére égig ért
S a szines zászló ott lengett fókán.
Ah, a reményesség álompénzeit
Beváltani — még az idő konok!
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Ah, milyen év volt! Ránk is kedvesem!
Hogy elsodort boldog fézünkűből is!
Hol lágy pelyhen pihentünk csendesen,
És rózsáink közt nem fakadt tövis.
A küzdelem most nyílt tengerre vitt,
Sajkánkat ostromoknál vad habok.
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Hová az Isten akarja vizet,
Ott jó, a sziv nyugalmat ott talál,
Boldog ki engedelmes s benne hisz,
Habar a félvilággal harcban áll.
E bizalom oly édesen hevít,
Szívemben a reményesség főnlóog.
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Talán az új, új életet is hozand,
Nyugalmat végre a hazára, ránk...
Imádkozunk. Éjfélt az óra kong;
Elhallgatott ég és föld egyaránt.
Buzgó imámra áment mond a hit,
Szívem nyugodtan, édesen dobog.
— Felejtük el ez év küzdelmeit,
Ólelj meg, édes, s legyünk boldogok!

Szász Károly.

Rajzok a Bach-korszakból.

Széchenyi „Blick“-je után.

(Vége.)

A jelen szám utolsó levén lapunk ez évi folyamából, ezuttal befejezzük ma e cikksorozatot; lehet, hogy a jövő évben még visszatérünk némely érdekes részletekre. Jelen utolsó közleményünket három képből állítottuk össze, melyek a forradalmat követett rémuralmi korszak három sötét alakjáról szólnak: Haynauról, Schwarzenberg Felix hercegről és Bachról.

Az utóbbi időkben oly piramidál-mérvű ónámítás példával találkozunk, minőre soha nem emlékszik a világ.

Igy pl. a „bátran előre“ — vagy jobban mondva „bátran föl“ — jelszavu lovag, ért-

jük a Mária Terézia-rend nagykeresztését, ő Excellentiáját, a hosszú bajuszu s még hosszabb hóhérkéltől báró Haynaut, — oly óriási ónámítás hallucinációjában élt, mely sokkal felülmulja még a persa regebeli siami elefánt édes almodozásait is, mely — t. i. az elefánt udvari kegytől vagy ópi-umtól megittasulva, magát igen szeretetre-méltó, népszerű s általánosan kedvelt lovag-nak vélte: ámbár, ura kedvében járni vagy a szokottnál bővebb abrakhoz jutni ohajt-ván, egész csoportjait az embereknek össze-tiporta, szétzúzta s rajtok tapogott.

Igy hitte a vitéz hadvezér is, — e saját-ságos vegyülése a husevó vérszomjnak és a fütevő együgyűségnek — hogy őt az egész világ tapsa kíséri, s hogy kivált Magyaror-szág őt valami szent György-féle védszent-nak tartja, a ki — mint ő képzelte — a forrad-almi párt sárkányát, mint egykor Hercules Antaeust, nem ugyan saját erején, de bakói segítségével, egykissé a levegőbe emelte.

S mint a ki dolgát a legjobban végezte, a dúsan megjutalmazott Excellentiát ur azon boldog hitben indult körutazásra, hogy őt mindenütt örömdüvözléssel fogadják. Azonban mindenütt hátat fordítottak neki vagy becstakták előtte az ajtót; a boldog álmodozó semmit sem vett észre; azt hitte, mindez csak azért van, mert nem ismerik, s nem is képzelte, hogy épen azért vetik meg s utálják, mert nagyon is ismerik. Angliá-ban nevétek hosszú bajuszt a már azt hitte: ez az ország, hol a valódi érdemet méltányolni tudják, s miután angol sörrel jól fölfrissíté magát, méltóztatott nevé is megmondani; erre aztán sóprökkkel mentek neki s még jobban is elpáholták volna, ha — mint egykor Xenofon, persze csak egyes személyben — szerencsésen vissza nem vonul.

A vitéz tábornagyon azonban még ek-kor sem akarta észrevenni, hogy ő tulajdon-kép az a „fenevad“, melynek vérszagát semmi társaságban nem bírják kiállani. Azt hitte, hogy a mi vele történt csak az ó-kon-servatív durva angol csöcselék tüntetése volt.

Végre birtokot vásárolt magának Ma-gyarországon, és pedig épen azon vidéken, hol egykor Rákóczi tartotta udvarát s a többi közt ismeretes tíz-krajczárosait, *pro libertate* körirattal verette volt. A derék ma-gyarok körében, kiket annyira szeretett, s mint valódi alopatha ismételt érvágásokkal sziveskedett gyógyítani, kedélyes csendélet kezdeni szándékozott. Egészen magyarrá öltözött át s kezében hosszú pipaszárral látogatásokat tett a környékben, de termé-szetesen mindenütt oly iszonynyal fogadták, mint egy veszett kutyát, csak hogy az ilyen előtt minden ajtó bezárnak, neki pedig a legmerekvebb udvariassággal adták értésére — mert másképp nem lehetett — hogy csak minél távolabbról kívánják tisztelni. Még ekkor sem vett észre semmit, míg aztán a „vörös kakas“ leszállott kazaljaira s az egész vidéket bevilágította. Ez az ő szemét is fel-nyitotta egykissé s sejtteni kezdé — hogy tán neheztelnek rá valamiért; mire aztán rövid idő múlva, mint mondkák szivaltun-gésben, a miben Jellasicus ő Excellentiája is szenvedett, a guta egyszer csak megütötte, s ez árnyékvilágot egy jobbal cserélte föl, a hol ugyan nines sem kamaráskules, sem excellentiás ezim, sem nagy kereszt, és diszravatalán oly kiaszva és sárgán feküdt, mint egy tökéletesen kifacsart citrom.

De *mortuis nil nisi bene*, ez is egyike azon mondásoknak, melyeket bizonyos lágy-szívű (!) emberek, kik mindig több szá-nalommal viseltetnek a halottak, mint az

élők iránt, fogaik közt keresztényileg mor-mogni fognak, e sorokat olvassa.

De minden józan gondolkodásu ember, ki a képmutásnak nem barátja, tudni fogja, hogy e latin mondásban a *bene* szót *verum*-mal kell feleltetni. (Halottakról csak igaz-szat!) különben lehetlen volna historiát írni, vagy a történefirás is a napi sajtó sekélyes tömjénezéseivé silyedne alá.

Ha a holtakról csak jót lehetne mondani, akkor az összes emberiség kilencz tizedéről csak hallgani lehetne, mert a nyom buján teyész e földön, míg a nemes növények ritkák; vagy egyoldalulag csak a kevés jó tulajdonokat kellene kiemelni, míg a sok mocskot, mi az emberen tapad, hibáit és bü-neit, melyek lealacsonyították, el kellene hallgatni vagy szépíttetni; a mint a hiel-gők, tányérnyalók és rabszolgák, uraikkal és lakomaadóikkal tenni szoktak. A törté-nelem muzája, az igazság szerető és kímé-letlen Clio, mennyebbe eredeti, mintsem ily alacsony mesterségre adhatná magát.

A nemzetek és az emberiség jölvégőinek a hálás népek emléks-obrokát emelnek. Miért? mit akarnak ezzel elérni? Nézetünk szerint, a hálás megemlékezésen kívül főleg azt, hogy az utóvilág elébe követendő pél-dányokat állítsanak.

De lélektani igazság, hogy az emberek nagy többsége hajlandóbb a rosszra, mint a jóra. S azért, egyes nagyok megdicsőítésé-nél még hasznosabb és lényegesebb dolog az ajást, az utálatost, az embertelent meg-bélyegezve pillengérré állítani s rámutatni azokra, ijesztő például, kik az emberiség kárára és gyalázatára éltek.

Az ilyeneknek a népek nem állítanak oszlopokat; de a kérelhetlen Clio világos-ságba helyzi őket, hogy az élő nemzedékek, reájok emlékezze, a bünt, a vétket, a gyalá-zatot gyűlölni és megvetni tanulják.

Egy ifju uralkodó, ha fogékony lelke van a jóra és nemesre, többet tanulhat a Néro, mint a Traján példájából; mert első dol-g legyőzni a rossz hajlamokat és szenvedé-lyeket, mielőtt valóban erényesek lehetnének.

Nem tartózkodunk annál fogva Schwar-zenberg Felix herceget, mint olyant jelölni meg, kinek bünsös lelketlensége az osztrák államra mindazon gonoszt hozta, vagy in-kább a legmagasabbra fokozta, a mit lázas álmodozás s meggondolatlan politika szült s a mit bölcsesség és lelki nagyság oly köny-nyen megelőzhetett vagy eltávolíthatott volna; s a mi, valódi méreggé változva, a szerencsétlen birodalom csontjában és vele-jében, bár titkon, de hatályosan, mindent megrontva működik.

Schwarzenberg F. herceg, megvetve Angliában, visszautasítva Miklós csár által, midőn 1836—7-ben, mint osztrák követ Pétervárra küldetett, — azon szomorú ké-pet tárja szemünk elé, mily mélyen sülyed-het egy ifju, a természetből dúsan adomá-nyozott, fényes névvel s kedvező alakkal, szellemmel és képességgel bíró ember, s mint válhatik végre undok szörnyeteggé, ha érzékiség és kéjmámor által ittassulva, vallás és elv nélkül, csupa nagyravágásból, vagy hogy petyhüdt testét fölzigassa, a poli-tika terére merészkedik, hol egy szó, egy tollvonás, kimondhatlan nyomort, egész né-pék kétségbeesését vonhatja maga után.

A világ már rég itél e vampyr föltt, ki hogy magát pillanatilag fölűdítse, ember-vérre szomjazott. Tiszteletreméltó családja iránti kíméletlenség, nem említik nevét. Ez az egyetlen tisztesség, mely iránta tanusítani le-het. Mi azonban megnevezzük őt, mint né-pünk gyilkosát és megbecsenlőtőjét; azon mély tisztelet, melyet magas családja sok tagja iránt a legnagyobb mértékben érzünk,

nem tartóztathat vissza attól, hogy fejére nemzetünk átkát ne dobjuk.

Értjük, hogy egyenes és kíméletlen sza-vunk nem lehet kellemes a nemes Schwar-zenberg-nemzetségnek; de még inkább fáj-hat nekik, hogy ez „emberi vadállatot“ annyi dicső egyéniséggel ragyogó családjuk tagjai közé kénytelenek számlálni S hall-gatnánk bizonyára, ha e vértől csorgó her-czeg, igen sok magyar nemes család czime-rébe az akasztófát is bele nem írta volna, ha a magyar nemzet szívverét nem szivta volna, s ha a Nemezis nem parancsolná ne-künk, hogy oly halotti beszédet tartunk fölötté, mely az égre fölkiált s oly síriratot tegyünk fölé, melytől a jobbérzésű ember szive kínosan összezsugorodik.

Bevezésül még egyszer, egyenesen Ex-cellentiához (Bach miniszterhez,) fordulunk.

Az embert, mint embert, többre be-csülljük, mint egy herceget, sőt mint egy császárt magát. Mert az embert Isten te-remtette, az uralkodó czimében álló *Dei gratia* pedig csak üres külsőség és nevelsé-ges humbug, mert senkinek sem juthat eszébe most, midőn a hajdani rém-nagyságok hamuvá porladtak, egy Dyoniz, Attila, Ta-merián, III. Rikhard, Caligula stb. nevéhez odabiggyeszteni a *Dei gratia*-t. Isten kegyel-me nem lehet oly kétes minőségű.

Tudjuk, hogy Excellentiát a báróságor s a mellére aggatatott rendjeleket kedvetle-nül s csupa udvariasságból fogadta el, mert fő büszkesége, hogy minden izében „becsüle-tes polgár“ lehessen; s mi kalapot emelünk ez ambiciózi előtt. Mert istenünkre, egy be-csületes polgár szemünkben, magasan áll, sokkal magasabban, mint sok más, kin szü-letés vagy arany csillama ragyog.

Fogalmaink szerint, a magát becsülő ember, álljon bár az emberi társadalom leg-alsó fokán, megadja minden felsőbbnek, a mi azt megilleti, — de lenézést, lealázást maga sem tűri s kutyahájjal szembe nem mooskolja halhatlan lelkét.

Hogy Excellentiát, magas helyzetét oka-szárban, czélszerűbben föl nem használta, azért nem vádoljuk. S ha azt mondja: nem tehette, kezei kötve voltak, — a legszigo-rubb gyóntató-atyá is fel fogja oldani mi is bevalljuk, hogy tévedtünk, midőn az összes kormányzati hibákért Excellentiát tettük felelőssé! Hogy oly körülmények közt, midőn azt sem tudni, ki a szakács, ki a pincesz, midőn nagy nevű államférfiak is elvesztet-ték minden befolyásukat, hogy akkor t. cz. Bach Sándor ur, az egyszerű ügyvéd, nem tehetett sokat, természetes; s ily igényeket támasztani vele szembe, csak oly bárgyu polczra, már mindjárt mindent kivíhet!

Ez alól hát feloldjuk Excellentiát. De a mit senki meg nem bocsáthat s senki, a ki csak egy kiesit gondolkodik, nem is fog soha megbocsátni Excellentiának, — azt lesz szerencsénk most mindjárt alázatosan előterjeszteni.

Ha a gondviselés valakit oly alanti hely-zetből oly magasra emel, mint Excellentiá-dat, közvetlen az uralkodó mellé, — akkor e valakinek elutasíthatlan kötelessége, hogy legalább az „emberi érzelemnek“ és az igaz-ságnak szolgáljon s magát e tekintetben elutasíthatni ne engedje, vagy — lépjen vissza. Ehhez semmi több nem kívánatik: mint szív és becsületes lélek.

Excellentiának Felix herceg és az akasztófa közé kellett volna állania, s nem kellett volna engednie, hogy annyi ezer ár-tatlanok vére az égre kiáltson; és ha sem-

mit sem birt volna kivívni, akkor így kellett volna szólni a hercegehez:

„Herceg, közeli rokonaim egyike, nem szégyenlem, sőt büszke vagyok rá, asztalos s annál fogva enyv-szagu; egy másik csiz-madia s annál fogva szurok-szagu; mindaz-által az ön társaságát ki nem állhatom, s azért itthagom önt, menjen utján egyedül, mert ön bűdösebb azoknál, — ön vérszagu!“

És Ó Felségehez a császárhoz így kellett volna szólni Excellentiának: Felség, leg-kegyelmesebb ur, ha felséged engem olda-lához emel s tanácsomra hallgatni kegyeske-dik, akkor figyelmeztetnem kell Felségedet, — ez legszentebb, elutasíthatlan kötelessé-gem, — mert szakomnál fogva törvénytudó vagyok, s miután Felséged azt nem tudja és valószínűleg gyóntató-ajja sem mondja meg, minisztertársainak pedig ily becsületes nyíltságához vagy szívök, vagy eszök hiány-zik, figyelmeztetnem kell Felségedet, hogy Felséged Magyarországgal szemben kettős szerepet nem játszhatik, hanem vagy *jure hereditario* legitím királynak, vagy *jure ar-morum* hódítóknak kell lennie. E két minő-séget ép oly kevésse lehet egyeztetni, mint egy férfi sem lehet ugyanazon nőnek apja is, férje is. — — — — —

Igy kellett volna szólni Excellentiá-nak; mert ha többet nem tudott tenni, arról nem tehet, s mint a példásod mondja „huncz-fut, a ki többet tesz, mint mennyit tehet“ — de mint egyszerű polgárembernek köte-lessége volt helyzetében ezt nyíltan meg-mondani.

Mit kockáztatott volna azzal Excellen-tiát? Azt hiszi, hogy ő nyílt szóért felakasz-tották volna? Nem lehetetlen, de nem is valószínű; hihetőbb, hogy más nem érte volna, hanem elbocsátották vagy tán elű-zték volna, — de a lehetőség szintugy meg volt arra is, hogy millióknak jölvéje legyen, s azért a kísérletet csak érdemes lett volna megtenni.

Nem tudjuk, — nem tette-e meg? lehet, bár nem tudjuk; de azt bizonyosan tudjuk, és még a rendelkezésére álló szemtelenség-gel sem tagadhatná el, hogy nyugodtan hely-en maradt.

Ha — a vér-rendszert netalán föl nem tartóztathatván, — visszalépett volna: most mint egyszerű polgár ismét azon alanti pol-czon állna, hová a gondviselés helyezte vala, de óriási nagyságban állna s a magasan ál-lókra büszkén tekinthetne le; míg most, magas polczán egy nyomorult törpe, kire minden önérzetes ember megvetéssel tekint alá, s majdnem szégyenli, hogy ember ő is, mert Excellentiát is olyasmi. Mert ha az Isten egy oly alanti lényt, a minő Ön, negy-ven millió embernek élére állit, és az, mint joztudós nyomatékos szót szólhatna, az tel-jesítse legalább az egyszerű becsületes ember kötelességét magas helyzetében; — legalább mi így képzeljük magunknak a becsületes embert, kit jobban tisztelünk, mint a legna-gyobb hatalmasságot, a ki saját akarata föl-lött semmit nem ismer el!

Most már itt van Ausztria, s kormánya élén Excellentiát. S a biblia szavai jutnak eszünkbe:

„Ha vak vezet a világtalant, verembe esnek mindketten.“ Máté XV. 14. De ismét: „Megismeritek az igazságot s az igazság szabadokká teend.“ János VIII. 32. — Amen.

Gróf Beresényi Miklós.

(Vége.)

A békealkudozások felbomlása után Beresé-nyi július végéig a Vág mellett maradt, Ausztriát, Morvát nyugtalanítva; aug. elején Érsek-Ujvárb, közepén Esztergom alá indult az ezen várat

ostromló fejedelem táborába. Majd hírt kapván, Rabutin cs. tábornoknak Erdélyből lett kiindulásától: ez elé sietendő. aug. 24-kén megindula Jász-Berény felé, hol aug. végén s szept. elején találjuk Szeptember 8-án Egerbe rándult minden intézkedést megtéve, hogy ha Rabutin e várat megszállná: kiállhassa az ostromot. Rabutin azon-ban, miután meggyőződött, hogy a jól felszerelt Eger kemény falat az ő számára, — csendesen elvonult mellette, s Miskolcot fölvetve Kassa alá szállta. Beresényi és Károlyi mindig körülte jártak s könnyű lovasságukkal örökösen nyugta-laníták hadait.

Míg a német — nem sok sikerrel — Kassa bástyáit lövette: Beresényi tornai táborából kül-dőzi vala reá gyakori portáit, Károlyi a Hernádon túlról. Mindazáltal az ostromolt várost csak a Rákóczi-val, a diadalmanas elfoglalt Esztergom alól ideérkezett tetemes erő szabódhatá föl. Rabu-tin a fejedelem megérkezének hírére félbehagyta Kassa ostromát, s visszavonult Tokajon, Debre-czenen át. Beresényi október folytán Rabutin hadát Nagy-Idán, Monokon át a Tiszáig üldöz-vén: Ónodon, Lőrinczin, Szécsényen, Zólyomon keresztül Bajmócz várába tért, hol a hadi ügyek rendezésével huzamosabban foglalatokodott. De-cember 29-én Besztercebányán az ágyúöntődét és bombakészítő hámarokat vizsgálta meg; az 1707-ik év is itt viradt reá. Majd Kassára rándult a fejedelem elébe, tanácskozdó vele ama nagy dolgokról, melyeknek elintézése végett Rákóczi az országtanácsot január 15-ikére Roznyóra össze-hívta. Itt e tanácsülésekben — melyek február 3-áig tartottak — határozatotot el a Habsburg-ház detronisatója, mely végett az országgyűlés május havára Ónodra kihirdetett.

Beresényi Roznyórtól Ungvára távozott, s febr. közepétől egész márcz. végéig itt és Munká-cson a fejedelemnél találjuk őt, folyvást nagy jelen-tőségű hadi és diplomatai működésben. — April folytán, míg a fejedelem Erdélyben trónját elfog-lalta s Maros-Vásárhelyt országgyűlést tartott: Beresényi Lőcsén s más felső-magyarországi helye-ken találjuk, a hadi dolgokat szervezve. Maj. 24-én azonban, a mikor a magyar országgyűlés ünne-pélyesen megnyílt, már az ónodi mezőn vala ő is.

Az ónodi zajos országgyűlés örökké emléke-zetes vitáiban Beresényi, mint mindig, Rákóczi-val együtt vezérszerepet vitt, ékesszólásának teljes hatalmát kifutintva. Az ausztriai ház trónveszt-tettségét — melyet a rendek „Eb ura fakó! József császár többé nem királyunk!“ felkiáltással kard-csörtéte fogadtak el — már nem tudni: ha ő, vagy Rákóczi indítványozta-e? A fejedelem emlé-keit irva, már nem emlékezett erre szabatosan. Midőn pedig a Rákóciit gyanúsító turózi köve-tek ügye került szőnyegre, s a fejedelem a méltatlan vád miatt elkeseredve, trónját odahagyta: Beresényi vezette őt karjánál fogva vissza; azután szilaj lelke egész szenvedélyességével felkiálta: nem! hogyesem ez történejk, haljanak meg inkább e gazok! Azzal kardot rántva, ennek hátlapijával a szerencsétlen Rakovszky vállára vágott. Hogy Beresényi ott az ülésben nem akára a turózi követek borzasztó felkonoztatását: világos abból, miszerint ő, kardjának csak lapjával mért Rakovsz-ky csapást, mintegy jelölé annak, hogy e galád bujtogatók a boszú jogúlag csak ezenel átadat-nak. Azonban a fölgerjedt rendek erre szintén kardot rántván: Károlyi és az Hosvayak menten agyonvagdalták Rakovszkyt, s az aztán hóhér által kivégzett Okolicsányi Kristóftól is halalos sebekkel boríták. Így történt ama híres ónodi véres jelenet. A két áruló javai elkoboztatván, Beresényi indítványára a szabadságharcban elhul-lottak árvaik és a megbénult vitézeknek ítél-tettek oda.

Beresényit az ország rendei Ónodon Rákóczi-nak *fejedelmi helytartójává* választák, a fejedelem távollétében teljes hatalommal a haza minden ügyeire nézve. Hálányhatkozata volt ez a nem-zetnek, a szabadságháborúban folytonosan a leg-nagyobb buzgalommal működő főhadvezér irányá-ban. A gyűlés eloslása után Beresényi fényes követtség élén Lengyelországba indult, a lengyel királylyá meghívott, de megválasztásait halogató Rákóczi ügyében Nagy-Péter csárral alkudozandó. E nagyhíri uralkodó Varsóban díszlét fogadá Beresényit, s bár Rákóczi trónelfoglalását rögön akará: később Beresényi által mégis reá biratott, a királyválasztás három havi elhalasztásába. Az-után megkötötte a szövetséget Rákóczi-val, kinek az ünnepélyes szerződés okmányát a visszatérő Beresényit Munkács szept. végén vagy október első napjaiban adta által.

Okt. 9-én ungvári várában leljük hősiüket,

Tengerparti táj Hegyalában. — (Központisten festménye után.)

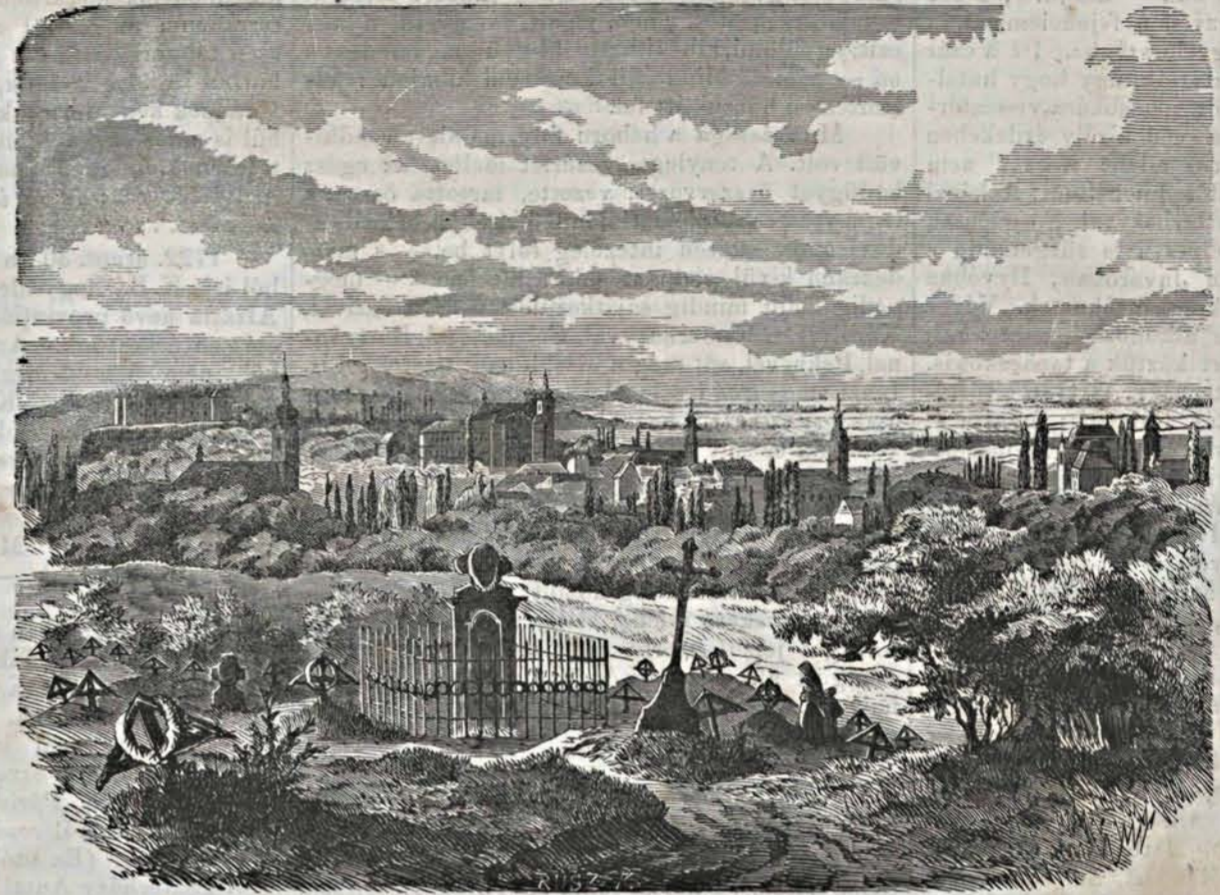
honnét ismét készülődött, s Leleszen át csakhamar el is mene a felső hadsereg jobb rendbe hozására; mert távollétében a Vágvonalt gr. Eszterházy Antal az ügyes Stahremberg ellen nem igen jól védé. Bercesényi azért ott elrendelé a hadállásokat, s intézkedést tévén, hogy e legbajosabb ponton a vezérletet, az Antal úrnál tapasztaltabb, vitézebb Bottyán — 1707 folytán dunántúli tábornok — vegye át, Kassára sietve, részt veendő az országtanács üléseiben. Decz. végén s 1708. jan. első felében itt időzött, Rákócziival együtt. Az ezután következő hónapokat pedig Bajmócson, Zólymon, Beszterczén, Korponán, — szóval a bányavidéken tölté: a hadsereg minél tökéletesebb fölfegyverzetéséről, megruházásáról gondoskodva.

Májusban Egerbe távozó, az oda hirdetett gyűlésre. A fejedelem különben is az egri mezőkre gyülekezteté hadai tetemes részét, s Bercesényi tanácskozássok és a hadak rendezése végett júniusban és július elején gyakran megfordult ott, egyébként a Garamnál táborozván. Majd táborostól megindulának Érsek-Ujvár felé, hol a hadjárat felől heves tanácskozások folytanak. Végre arra határozák magokat, hogy a különben is már végkép kiéhezett Trencsényvárat kell mielőbb bevenni, hogy Rákóczi-nak terve szerint biztos útja nyíljon Sziléziába, hol a porosz seregekkel szándékozott hadait egyesíteni.

Megindula tehát a főtábor Trencsény alá, miután útja közben Csejte várat megvívta, és Morvára Viard ellen, Pekryvel, Ocskayval néhány ezer jó lovasat küldött. Viardnak mégis sikerült, Trencsényt északról megkerülve, élést vetni a fenyegetett várba, mely alá a kurucz tábor aug. 2-án este érkezett. Bercesényi ekkor azon eszélyes intézkedést tette, hogy a Vágra dülő Vöröshegy átjártán erős csapatot hagyva hátra, ügyes tiszti vezérlete alatt, a netalán közeledő ellenség tartóztatására, — mert az ismét fővezérré letti Heister, Rákócziék Trencsény felé indulta után azonnal kijött hadaival a Csallóközből, s közelgetett Trencsény segélyére.

Augusztus 3-án hajnalban a kurucz tábor puskaropogás veré föl. Heister az éjszaka előnyomulván, megtámadá a Vöröshegy hágóját; — de itt Bercesényi hátrahagyott hada mindaddig ellentállta, míg Rákóczi seregeit csatarendbe nem állította; ezután szép rendben visszavonult a táborhoz. Itt a közepet a fejedelem, a balszárnyat Bercesényi, a jobbot gróf Pekry tábornok vezénylé. — Az ütközet eleintén oly szerencsésen folyt, hogy Heister már

csak a visszavonulásra gonfola: midőn Pekry hada egyszerre oly ügyetlen mozdulatot tesz, kcsolatva erős állásából, hogy az ellenség megkisérlé azt még egyszer megtámadni. Midőn Pálffy a Heister lovasságával megindult: Bercesényi rögtön észrevette ezt, s figyelmezteté a veszélyes mozdulatra Rákóczi, kivel a tartaléknál egy dombon beszélgetve állott. A fejedelem karabé-

Ungvár. — (Greguss János rajza.)

lyosaival rohant a veszélyezett, s csakhamar meg is zavarodott jobbszárny segélyére: de lova egy mély vízmosásban — miután már harmat általugrott — nyakát szegte; Rákóczi homlokát megzúzva, arczát vérbe borítva bukott el; ajultán vívék a szomszéd erdőbe. Erre villámgyorsasággal terjedt el a hír a harc-sorok közt, hogy a feje-

Bercesényi huszarak. — (Történeti képek után rajz. Jankó János.)

delem elesett volna, mire a még küzdő ezerek is annyira megdöbbentek, hogy a zavarba jött jobbszárny példáját követték. Az ütközet el volt vesztve. Bercesényi a harcban karjára sebet kapott, menekülése közben pedig majd életét veszté; egy Vas Pál nevű labancz kapitány ugyanis, kit magyar ruhájáról kurucznak véelve, észre sem vőnek, egé-

szen a kurucz fővezér közelébe férközvé. hátulról le akará őt szúrni; de Bercesényi kisérő gyorsabak valának: hirtelenül vasat dőftek Vas uram szívébe.

Bercesényi Ocskaynak a harcban részt nem vett dandárát még az nap fölkeresvé, az ellenség tartóztatására küldé. Másnap pedig Kis-Tapolcsányra sietve a fejedelemhez, a ki ekkor már haditanácsot tartta, a vezedelem hírére ott termett Bottyánnal. Az ellenség előtt ez utóbbi marada Ocskayval; Rákóczi Egerbe, Bercesényi pedig a Garamhoz indult, a fűtő hadak összegyűjtésére. Mig ebben fáradoznék: az ellenség Nyitra várát az árulóvá lett Ocskay átállása folytán megvette; de Dunántúl kemény vereségeket szenvedett a német, s E.-Ujvár ostromát is csúfosan abba kelle hagynia, belőlről hősies védelem, s kívülől Bercesényi és Bottyán csapatai ritkítván Heister sorait. Azonban a trencsényi harc óta csak igen lassan gyűlönögő gyalogság hiányra miatt, a hegyes vidékű bányavárosokat nem lehet megvédeni, az ellenség elfoglalá azokat, — de az aknákat Bercesényi előbb teli csesztette vízzel, s a gépeket összetörté, hogy a német hasznát ne vehesse. Ezután hadteste vezérletét Bottyánra

bizva, elutazott a Sáros-Patakon megnyílt országgyűlésre. A felső hadtestet egész 1709 július haváig Bottyán vezérlé. Bercesényit az 1708-ik év végén kezdődött betegsége (köszvény) folyvást Ungvárt tartóztatja vala, olykor ágyhoz is szögezve; így csak hadi-rendeletei által vehetett részt

a hadmíveltekben. Rendeleteit még beteggyábol is nagy bőségben küldözi vala a vezénylő tábornokoknak. Tevékenységhez szokott lelke nyugalmat nem ismert. — 1709. nyarán végre megkönnyebbülvén, ismét a hadak élére állott személyesen, — és Gömörből Zólymot, Liptót aug. s szeptember hó folytán több ízben megrohantatva, elkésérülten csatázott a császáriak ellen. Októberben ismét Ungvárra, majd enyiczkei kastélyába tere pihenni. Itt, Kassán és környékén tölté az év hátra levő részét, sőt úgy szólván, az egész 1710-dik esztendő is: szakadatlanul szervezte, szervezte, próbálva, csatázva, — az egyre növekvő iszonyú pestis pusztításai miatt nagyon leolvadt seregeivel. E szörnyű ragály okozá Érsek-Ujvár hosszas ellenállás után következett capitulációját is, miután a fölmentő kurucz tábor a ragály miatt széllyezlosott. A hadak mind jobban demoralizálódtak. Ber-

csényi csüggedhetlensége nem önthetett többé új lelket beléjük. Újvár után Szolnok, Eger, Eperjes egymásután elbuktak; a kurucz sereg mind beljebb szorult Kassa, Ungvár, Munkács, Szatmár felé. Rákóczi a dolgok e helyzetében, időt akarva nyerni, megbízi Károlyt: a békére hajló császáriakkal kezdjen alkudozni; Beresényi azonban kiküldte Lengyelországba Péter czárhoz, az ígért segélyért. Beresényi kedves Ungvárat 1710. nov. 15-kén hajnalban hagyta oda — utójára; s pár napig Munkácsra érkezővén a fejedelemmel, a hazából is távozik, Lengyelországba. Itt a cászár és miniszterei nagyon biztatták, úgy hogy hatalmas segédereik élén remélt nemsokára visszatérhetni. De mivel a török a svéd király érdekében háborúra készült az orosz ellen; a cászár nem meré hadait a Neszter mellől elmozdítani; Rákóczi is utána ment tehát, Eszterházyval, Forgácsal, Vayval, Csákyval, személyesen is sürgetendő a czárt, kivel 1711. elején Javaróban, Ilyvóban Rákóczi, Beresényi gyakran értekeztek. Végre Károly is beérkezett az alkudozási pontokkal; ezek fölött Stry-ben folyt köztik a tanácskozás. Beresényi, Forgács, Eszterházy, tartván a történetektől, titkon biztatták Rákóczit: fogassa el Károlyt; de a fejedelm visszabocsátá őt a hazába. Károly, mint tudjuk, ápril 30-án megkötötte Szatmárban a békét, — mindazáltal a kibujdosottakat is, ha elfogadják, befoglalva, — s hadakat május elején tartott ünnepélyes isteni-tisztelet után hazá az ország. — Lassanként aztán Kassa, Ungvár, Munkács is kaput törtek.

A czárnak a török csakugyan hadat ízent; segélyre így végkép elmaradt, s Rákóczi, Beresényi s velők nehány ezer magyar — bujdosókká lőnek.

A cászár terjedelmes birtokot adományozott a bujdosóknak, kik XIV. Lajostól is evpntén húzáván, (Beresényi 8000 livre-t) szükségét nem szenvedtek. Sokan orosz hadi szolgálatba is állának, de a főbbek közül egy sem. Rákóczi, Beresényi még folyóvást reményt táplálának hazájukba hadakkal juthatni, és e végett a külföldi udvaroknál egyre szövék negotiatiókat. Rákóczi, ügyeit XIV. Lajostól személyesen szorgalmazandó: 1712. nov. 16-án Danckában csekély kísérettel hajóra szállt, — a Lengyelországban levő bujdosók fejéül Beresényit hagyván. Itt élt most hősünk, Szolnokban, Brezánban, bujdosó magyarjai s vizgasztaló lengyel barátai közt: míg Rákóczi a párisi, versaillesi udvarban tölté napjait, a szintén trónvesztett Szaniszló lengyel királylyal s a bajor fejedelemmel. Az utrechti általános békekötés véget vetett reményeiknek.

1716-ban azonban kiütvén a háború a fényes porta és Károly császár közt: a szultán megkeresé a magyar bujdosók részvétét, s meghívá őket országába. Ezek Lengyelországból azonnal alásvároztak; és Beresényi meggyász megvárhatatlanul kedves hazáját, — az orsovai török táborban megjelenvén. Eszterházy, Forgács, Csáky is az erdélyi széktelekre érkezének, tatársággal: de a török nándor-fejérvári vereségének híre, tartózkodván magyar vért ontani, nem lépék által a határt. Beresényi is visszavonult közéjük. Rákóczi várta, a ki Franciaországból végre 1717. okt. 10-kén Gallipoliba érkezett. A szultán sok zor tanácskozott vele, nagyra becsülé és kitünteté; magyarjairól is bőkezűleg gondoskodék. 1718-ban létesítvén a passaroviczi béke: a szultán magyar vendégeinek Rodostóban adott nyugodalmas szállást, évpenzzel bőven ellátva őket.

E kies helyen, a Márványtenger partján, élte le Beresényi viharos élete csöndes végét, holtig há maradván az ügyhez, melyért küzdött, s Rákóczihoz, a kihez végzetlenül ragaszkodék. Rodostóban hűnt el mellőle (1723. april 25-kén) élete hiv társa is, gr. Csáky Krisztina. Beresényi még azon évben, okt. 15-kén újra megnősült: egyik magyar bujdosó leányát, Közéghy Zsuzsánát vette el. Azonban már e harmadik nejevel nem soká élhetett: miután Rodostóban, 1725. novemb. 6-án, reggeli 7 órakor, hosszas betegeskedés után maga is visszaadta nagytróbró szellemét a Teremtőnek, élte 61-ik évében. Elméje mind holtig helyén vala, s Rákóczi utolsó lehelletéig ágya mellett ülvén: boldogan, mert nemes barátja karjai közt múlt ki. Az utolsó vizgasztaló élet ama nagy ember akjairól hallá, — kiért egész életét áldozta.

Beresényi nagy bátorsággal menta halálá elé, s roppant kínjai közt oly keményen viselé magát, hogy még halála előtt két órával kiszivott egy pipa dohányt. — Hamvait a rodostói görög templomban márvány-síremlék jelöli.

Beresényi korának egyik legelső tehetsége volt; rendkívül élesezű, lángelméjű, tanácsban

gazdag, széles ismereté s tapasztalt, kitünő szervező tehetségű, erélyes, tevékeny, fáradhatlan, áldozatkész *) s hazaszeretetében rendíthetetlen vala. Demindezek koronáját kasküvetkezességgű jellemé adja meg. Nálánál elveihez hívebb, szilárdabb, hajthatatlanabb embert keresve sem találunk. E tekintetben a férfúság mintaképe. — Ellenben hibákkal is birt: mert mód felett szenvedélyes, büszke, nyakas és gyönyölődő vala. Szeretni és gyűlölni a végletekig tudott: szeretni hazáját, nemzetét, ennek jogait, és szeretni Rákóczit; s gyűlölni, kibékíthetlenül gyűlölni mindent a mi — német. Mindazáltal ezt nem hibájját: jellemzésére hozzuk itt fel.

Munkácsra a háború folyama alatt rendkívüli volt. A tényleges vezértől mellett az egész hadügyet ő szervezte, vezette, tartotta össze; s legnevezetesebb diplomatiái működéseibe, békealkudozásokba szintén intőzöleg folyt be, — s mindezek kivül roppant sokat levelezett — mégpedig majd mindig sajátkezűleg — Rákóczival, Károlyival, Eszterházyval, Forgácsal, Bottyánval, Pekryval, sőt még a kisebb hadi tisztekkel is. Igazi magyaros fű levelei élénken vannak írva, s csak úgy szikrázik bennök a szellem, enyeleg, majd villámlék és sújt humorra, mely olykor sajátáságos, keserű iróniává válik.

A mi Beresényi külsejét illeti: ő valódi keleti arcú férfi szépség vala. Erőteljes magyar arca olajbarna színű volt, élénk piros ajakkal. Homlokán magas értelmiség honolt; parancsoló tekintetű nagy fekete szemek szilaj tűzben égtek. Bátorságot jelző sasorra alatt szülés fekete bajusz csüngött alá, kiegészítésséül dús, sötét, hullámos hajának. Eredeti arcképe jelenleg a nemzeti múzeumban őriztetik.

Szóljunk most még nehány szót a Beresényi-huszárokról, második képnünk magyarázatául.

Gr. Beresényi Miklósnak volt egy apjához méltó fia, László. Született 1689. aug. 3-án, Eperjesen; meghalt mint Franciaország marsallja 1778-ban. Atyjától a legelső dobos neveltetésben részesült. Mikor 1703-ban a szabadságháború kiütvén: a gyermek László, nevelőjével Kassára volt beszovalva, mindazonáltal az 1704-ik év elején, a németek minden örökös daczára — kiszökött az apjához. Iskoláit bevégezvén, 1708-ban Rákóczi nemes testőrségébe lépett, s a trencsényi útközben — épen 19-dik születés-napján — igen kitünteté magát merészsége s feláldozó hűsége által. Vakon rohant a nagy vizmosásokon keresztül Rákóczi után, s ő volt, ki az elbukott fejedelem mellett először ott teremve, a vérebőrlítat fölémelé s menekülni segíté. Ezért a testőrsereg zászlótartóává neveztetett; később e díszosapat őrnagyává lőn, és mint ilyen, ajava bujdosó sorsát osztá. Rákóczi a nagytehetségű ifjúkat pályát nyitandó: Franciaországra küldé őt, — még mielőtt maga oda ment volna — s oly hathatósan írt mellette XIV. Lajosnak, hogy ez őt kir. testőrségébe kapitányi ranggal azonnal fölvevé. Beresényi „kedves Lasczó-ja” itt aztán annyira kiütvén, hogy az őreg király, s utána a regens-herceg, majd XV. Lajos egymásután emelék őt a felsőbb katonai rangfokozatokra, míg nem végre a Franciaországban elérhető legmagas fokot, a marsallságot is elnyeré. 1720-ban, 31 éves korában már ezredes volt. Ekkor látogatta meg Rodostóban atyját, ki is fia számára magyar bujdosókból s kiszivárogo székelyekből, francia pénzen *huszár-vezéret* toborzott: és ez volt a Franciaország történetében gyakran emlegetett Beresényi-huszár-vezéret („Regiment du Berchini”, „Houssards du Berchini.”) Ezredesök gr. Beresényi László, őrnagyuk Kislady Boldizsár volt, az egykori túl a dunai kurucz dandár-táborok Kislady György unokaöccse.

A Beresényi-huszárok öltözete egészen magyaros, sőt kuruczoz volt, azaz épen olyan, mint a kuruczvilági magyar lovasságé. Fejükön prémes kalpag, kicsingő vörös fillentyűvel („csákó”); vállokon farkasbőr; mellüket sűrűszinörös, égszín-kék kurta dolmány pótlá, sárga övvel és zsinórtazzal; azon alól fides salavári, a nadrág többi része kék, csizmájok sárga. Vállukról félczombig fehér bőr-tarsoly függött alá, rajta a Bourbon-ház féhé liliomaival. E lilomok díszíték kékszín csőtárjok (sabrak) sarkait is. Fegyverzetök görbe magyar kardból, karabélyból, pár pisztolyból állá. Harczias tekintetű, s pompás könnyű-lovasság volt.

1722 elején e huszárok, mint Kislady Bol-

*) Az amnestia visszautasításával körülbelül 400 ezer holdnyi birtoktól vált meg a hazában. — T. K.

dizsárnak anyjához hazá irt eredeti leveléből látjuk, Franciaország Langueloquo tartományában, Montpeljér városban feküdtek; mert innét ír K. B. 1722. új év napján:

„... Már az elmúlt nyáron a mi regimén-tünk felállott, s ide ebben az tartományban rendeltetett; csak két napi járó földnyire vagyunk Spanyolországtól. Most, hallá Isten, fizetésünk jobban van, és jó kenyérrrel, borral, olajjal, s jó hússal bővelkedő tartományban vagyunk, az Mediterraneum tengeritől csak egy órányira; s a sok szép tengeri halaknak sincsen szűki, a muskatál-borból itt bővelkedünk, mely igen jó, — de inkább kívánnék kegyelmetekkel csak a nojstifti korsók-ból is amaz savanyó mustot inni, — mind jobbnak tetezenék. A figének, mandolának, malosa-szőlőnek itt bősége van: de azt is odaengedném a mihályi*) szilvára.”

1722. szept. 30-án azonban már Strassbourg-ból írja K. B., hogy ide, Németország szélére, — az Alzátia nevű provinciában regimentestül szerencsésen érkezünk. Azonban úgy látják a levélből, nem Strassbourgban, hanem Hagenauban voltak eszállásolva. K. B. 1723. új év napján is Hagenauból kíván boldog új évet anyjának, rokonnainak, s így írta levelei ezimét: „Az én titulom som ez: A Monsieur Monsieur de Kisfaludy, Major du Regiment de Cavalier Hussars de Berchini, a Hagenau.” Még 1723. novemb. 21-én is Hagenauban voltak, — ekkor megszakad K. B. levelezése.

Az ezred azonban még soká fennállott, ámbar első magyar katonájának kihalása után, majdinkább németektől pótoltatva, mindazáltal magyar nevét és ruháját megtartva. Midőn 1789-ben, a nagy francia forradalom kitörőben vala: az udvar részéről 14 idegen ezred szállásolatott a mozgalom fékezésére Párisba és Versaillesbe; ezek között találjuk a Beresényi-és Eszterházy-huszár-vezéretet is. (Ez utóbbi a szintén kibujdosott gróf Eszterházy Antal fiát, Bálinté volt.) Thiers Franciaország történetében pedig többek közt olvassuk, hogy 1792-ben a nov. 5-én s 6-án vívott jemappe-i ütközetben Dumourier az ellenség lovasságát megtámadván, a Beresényi-huszárokat zúdítá rájuk, és ezek heves rohama által őket megfutamtatta. Azonban épen ezen Dumourier volt az, a ki a következő évben az osztrákokhoz pártolván: a Beresényi-huszárokat ezekhez átvette, a francia convent küldőitét is magokkal ragadva.

Igy lőn vége 1793-ban a Beresényi-huszár-vezérednek. A kép, melyben őket bemutatjuk: a francia hadsereg egyenruhájának történeti rend szerint készült hivatalos kiadásából való.

Thaly Kálmán.

Helgolandi partnézet.

Mintha a nemrég (f. év febr. 28-kán) elhunyt tájképirő, Morgenstern Keresztély esetjét, midőn a 636 lapon közték kép eredetijét festette, ép azon érzés vezérelte volna, mely a hazája egységeért buzgó ismeretlen német költő tollába Helgolandról Germaniához szólva e szavakat adta:

„Minden habnak loocsasáná Arvád föl-főljájjalása.”

Európa népeinek s az eseményeknek irányzata nagy államok alakulása s a nemzetiségek csoportosulása felé néhezédek. Az olasz után, mely már egyesülése utolsó stádiumához érkezett, a német egység is azon irányzatok egyike, melyeket egész Európa érdekekkel s rokonszennvel kísér s melyeknek előbb vagy utóbb teljesezésbe is kell menniök.

Régi már s egyre hangsúlyban nyilatkozik a nagy Németországban a vágy, minden népet s földet, mely eredete s multja által hozzá tartozhatik — egyesíteni. Az őfriesek romlatlan utódait, a kis sziget három ezernyi lakosát sem akarnák kifeledni s érzékenyen tolmácsolják mindenfelé a nagy országban a „kisdied”, az „elhangyott”, az „árva” Helgoland elzártágot, mely a német egység sérelmére még mindig angol őtalom alatt van.

A képirő hazafias érzelme is oly pillanatban örökíti meg vészán, midőn a dagályban visszaterő nyugtalan habok mossák partjait. A szél zúgása Helgoland föházait, a habok moraja — a friesek panaszát hallatja Germania-nyával s a felhők a reménytelenséget jelzik, mely közös láthatarukat besötétíti; — de a nap, a német egység

*) Mihályi, a Kisfaludy-család ősi birtoka Sopronvár megyében. — T. K.

szellemének világa átör s a nehéz felhők daczára fényt áraszt a német tenger fölé.

Nyugtalanul szállongnak a esüllők az orмок körül, le-csapva a habok közé. Egy vitorlást s egy gőzöst, a tengeri élet tevékenységének jeleit, mindkettőt távozni látjuk a partoktól, hogy annál inkább érezzük: mily „elhagyott” sziget, „árva” hely szemlélésébe merülünk.

Csak a halászság nyugodtsága, melylyel evezőit félre a esónak elejéhez fektetve, kedélyesen vonogtatja fel hálóját, s a halászo öböl vizének légy hintázása vonz bennünket, hogy a nehéz felhőköl fénycső-vészöl el nem ijedve, élvezettel késlekedjünk a részletek vizsgálásánál, melyek külön és egészben a művészi ihletettségeről fényesen tanuskodnak s meglepőleg tüntetik föl a tengeri tájkép nagyszerűségét.

Ungvár.

Ungvár városa, illetőleg maga Ungvár, azon helyek közé tartozik, melyek már Árpád honfoglalási történetében is szerepet játszanak. A hagyomány megörizte és megörökítette Laboroz nevét, ki Árpádot rá akarta szedni, s maga jutott a kelezésébe. E Laboroz volt Ungvárnak első ura, kiről a történet emlékezik, s kinek nevét Ungvárhoz közel, hol Ungmegye Zeplennel érintkezik, egy folyócska ma is viseli.

A mintegy 8—9 ezer lakossal bíró Ungvár, fővárosa a róla nevezett megyének. Lakosai magyarok és ruhenek, kik még a Koriatovits Tódorral Nagy Lajos alatt beköltözött vörös-oroszok maradványai; nagy számú zsidóság is lakik itt, kik igen élénk kereskedést űznek nyers termékekkel és borral észak felé, egész Oroszorszáig.

Mint hazánkban majd minden vár vagy erősség számos vizontagságon ment át, úgy e sorsot Ungvár sem kerülte el. A tizennegyedik század elején Ungvárt Róbert Károly a Nápolyból eredt Drughet családnak ajándéozta. Drugheték meg erősítették és sok ideig nagy fényben tartották. Czimerök maig is ott díszlik a belső várkastély kapuja fölött.

1564-ben Zápolya Zsigmond hiába vivatá a Drugheteket által nagy gondnal és költséggel fenntartott várat, végre 1684-ben Tökölyi Imre megvevé, később pedig első József hadai foglalák el és rombolák szét, mivel azon időkbén, igen jó és biztos fészkek volt a kuruczvezéreknek, kik közül különösen Beresényi szeretett itt időzni.

Mária Terézia e várat 1776-ban az egyesült görög-katolikusok munkácsai püspökének adományozta, ki azóta Ungváron székel. A várat pap-növeldévé alakították át s most a káptalan is ott van. De a mostani vár sokkal kisebb, mint a hajdani volt; ennek helyét azon épületek foglalják el, melyek az odább, nyugatra levő püspöki palotától kezdve keletre terjednek, vagyis a dombon levő egész városrészt, melynek északi oldalán még több helyütt a várfal maradványai és a vár-árkok is láthatók.

A püspöki palota s a mellette levő kéttornyu székesegyház hajdan a jezsuiták tulajdona volt; a munkácsai görög püspökség ezt is Mária Terézia adományából bírja. Nehány évvel ezelőtt a megboldogult Popovits Bazil püspök e palotát igen díszesen építeté, és a templomát is megújítatva, E egyikévé tette hazánk legszebb egyházainak püspöki templomon kívül még négy egyháza van Ungvár városának, melyek közül egy a róm. katolikusoké, egy a reformátusoké, egy a nem egyesült görögöké, és egy az egyesült görög plebánia templom.

Diszeseb épületei közé tartoznak a város nyugati részén emelkedő igen tágas és szép vármegyeház, a papi árvák konviktsusa, a gymnasium épülete, a városon kívül épült kétemeletes kórház és a róm. kath. plébániaház.

A lakosok többnyire iparosok, kereskedők és szőlőművelők; a földművelés itt nem igen virágoshatik, mert az egész város határában egy talpalatnyi földdel sem bír senki, miután itt minden a kir. kamaráé. Gymnasiuma igen látogatott, hanem az nagy kár, hogy az elemi iskolát, t. i. magát az épületet, nem a legjobb karban tartja a kamara, mint patronus. A lakosság művelét és minden szépre, jóra fogékony, minek tanubizonyosága az is, hogy nemrég egy állandó színház-épületet terveztek, s egy kitünő leányiskolát hoztak létre, melynél a főördem a helybeli esperes és apátot, Huszár Sándort illeti.

A város gyönyörű fekvésű és vidéke igen szép. Ha a régi várnak még meglevő falaira hágunk, gyönyörű kilátást élvezhetünk. Éjszak

felé a hosszasan hullámzó, mindinkább magaskodó, rengeteg erdőszékekkel borított hegyeket s az ezek között elnyúló pompás ungi völgyet látjuk, melynek baloldali meredek esúcsos hegynek tetején a régi *neviczei* vár bús omladéki regének a mult időről; dél felé pedig az Ung vize eszálláló kanyarulatai által szeldelt, sűrű helységekkal s itt-ott festői erdőcsopottokkal borított síkságot szemléljük, melynek nyugati láthatárán az ujhelyi hegyek, mint apró halmocskák kéklenek.

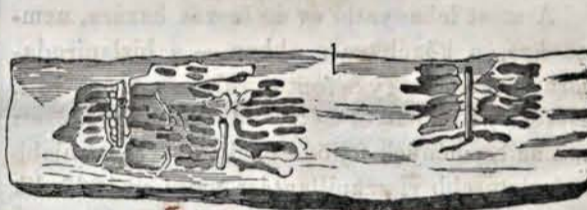
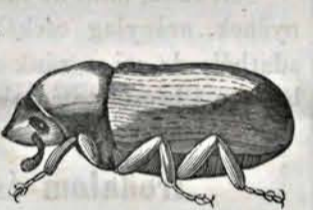
Ungvártól éjszakra két mérföldnyire van a híres szobránczi fürdő, mely gr. Török Napoleon birtoka s egyike az ország leglátogatottabb fürdőhelyeinek. A napról napra élénkülő kereskedés s azon roppant kincs, mely Ungvár vidékén a rengeteg erdőszékek fáiban van, hihetőleg fölébresztették már eddig is az illetők figyelmét, hogy egy vasuti vonalág igen előnyére válnék egy a vidéknek, mint a városnak, mely azt a kassai, vagy nyiregyházi vonallal összekötné.

Komocay Lajos.

Nehány rovar életpályája.

II.

A hosszucsapúak vájkálásaikkal kevesebb kárt okoznak, legalább a fa életére nézve, mert nagyobb részt a vágott fát választják tevékenységük műhelyül, mi okból őket ófa körül nagy számmal ülve, röpkedve találni. De van a bogaraknak egy másik csoportja: a szüneműk (Bostrychides) családja, mely annál kártékonyabb, és az erdészek réme. Ezek mind apróbb állatok, a legnagyobb csak 3—3 1/2 vonalnyi hosszú, a legtöbb még sokkal kisebb. Van e családnak nálunk vagy 50 tagja, melyek szaporaságuk arányában, kevesebb több kárt okoznak. De majd fele részük kártékonyak vagy igen kártékonyak van bélyegezve. Fajonkint különféle fanemekben laknak. Némelyek, és pedig a nagyobb rész, a tüleveit, mások a lombos fákat kedvelik. Leginkább az erdei fák esnek nekik zsákmanyl: a fenyő különféle

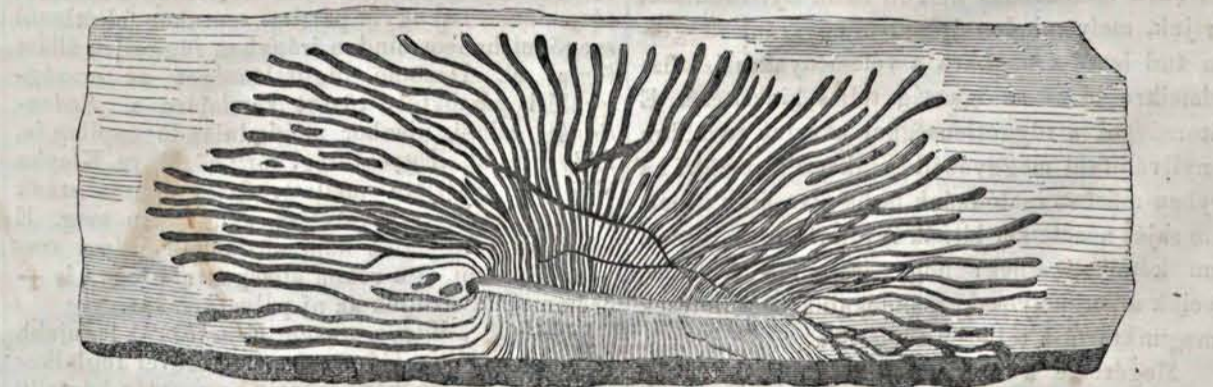
Sokescsók mintász (Scolytus multistriatus).

Sávolt fabaj (Hylesinus vittatus).

Sávolt fabaj menetei szilékeregben.

fajai, a tölgy, a bükk, a szil, a körösfű: de a többi fának is vannak ilyenféle lakók, sőt a gyümölcsfának is jut belőlök még a kertekben is, sőt van olyan is, mely az olaj- és fügefában tanyáz, déli Európában. Többnyire az élő fát támadják meg. A veszedelmes fajok által meglepett fa hegyétől kezdve száradni kezd és menthetlenül elvész; gyakran egész holdnyi s nagyobb erdőterületek pusztulnak el általak.

Ezen bogárkák működése nagyban eltér a hosszucsapúakétól, és egymástól is nagyon különböz. Abban mind megegyezik, hogy az anyabogár petéit nem kívül rakja le a fa kérégre, hanem

Sokescsók mintász menetei szilékeregben.

maga furakodik be egy kerek kis lyukon, s aztán menetet készít, melybe petéit rakja. A parányi, görbe, lábatlan pondrók azután, e főmenetből kiindulva, minden irányban készítenek meneteket, a melyek végén, kissé tágas üregben, változnak át. Egy részük magában a fában lakik. Az anya által fűrt menet a fatörzs színtől függőlegesen hatol a fába. A pontyok azután minden irányban e főmenetre nyíló mellékmeneteket fúrnak, melyek végén átválóznak, ritkábban csak a főmenetet, helyenkint, öblösen kitágítják; átválózásuk után visszafelé veszik útjokat, hogy az anyjuk által nyitott bejáraton kiröpülhessenek.

kérégre, úgy hogy a hátüre a kérége belső színén nem látható. Azután mindegyik külön kis lyukat fúr magának a kérégen keresztül, melyen kiröpül. E röplukak nem a hátüreg végén, hanem elején feküsznek, a menest felé; könnyebb lehet így a kimenetel, mert a kérége e helyen úgy is már a tett vájkálások következtében, vékonyabb. Ennek fogva tehát itt is megfordul a pondró, átválózása előtt, fejével a menest felé. A röplukak igen jól megkülönböztethetők kívülről is, az anya által

*) Tudomra csak a szű (Bostrychus) nemek van megállapított magyar neve. A többieket magam kisírvtetem alkalmas magyar névvel ellátá. — S. J.

Legolesobb szabadelvü politikai néplap!

Előfizetési felhívás A NÉP ZÁSZLÓJA

politikai, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilapra.

Kiadói szó:

Hogy e nemes irányú vállalat menő szűkebb körökben elterjedhessen, a következő jutányos előfizetési feltételeket szabtuk:

- 1. A lap hetenként egyszer nagy másfél iven jelenik meg szombaton, hogy vasárnap mindenkihez kezehez jusszon. 2. Hozni fog arcképeket, csatképeket, rajzokat beszédek és költeményekhez s más időszéri képekkel. 3. Ára egész évre csak 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft. 10 példány után egy tiszteletpéldány jár. Kt 25-öt gyűjt ezenfelül egy „Hónvédnapló”-t, ki 50-öt Kossuth falra függeszthető nagyszerű arcképet kapja. Végül a két legértékesebb gyűjtőnek egy-egy értékes ezüst serleggel kedveskedünk, belévésvé az illető nevével, s az általa gyűjtött előfizetők számát. Az előfizetési pénzek bérmentes levelekben a „Nép” kiadó-hivatalába (egyetem-utca 4-ik szám) czimzendők. Heckenast Gusztáv.

THEA és RUM

nemkülönbön kitünő magyar, rajnai, bordeauxi borait, valódi francia pezsgőket, hollandi Anisette, Curaçao, Benedictinuskok Liqueurje, valódi francia Cognac és francia szeszt (Franzbranntwein), tisztelettel ajánl

PHILIPPE KOHN

(Patek, Philippe és társa hírneves órágyárosok tanítványa Genfben) dícséretesen ismert ÓRA-ÜZLETE PESTEN,

Dorottya-utca 2. sz. a., „magyar király”-hoz czimzett szállóadával szemközti, ajánlja legkitünőbb, jó és olcsó órákkal gazdagon ellátott raktárát, 2 évi jótállás mellett az alább következő árjegyzék szerint.

Minden tölem vásárolt óra, legyen az függő, fekvő, vagy bármely állásban levő, — általam a legpontosabban s a legszorgalmasan van kipróbálva. Egy általam kiadott könyvecskében, melyben leírva van, miszerint lehet egy zseborát hosszú ideig rendes állapotban fentartani — kiegyenlítősi táblával együtt, mely szerint az óra, a napórak szerint igazíthatók, — tisztelt vevőimnek ingyért adatik.

Table with 2 columns: Description of watches and their prices. Includes items like 'Ezüst henger-órák 4 rubinra', 'arany-foglalvánnyal, rugóra', 'hölgyek számára', etc.

Ébresztők 5 forint, órával 7 forint. Vidéki megrendelések a pénzüszeg beküldése vagy utánvét mellett, gyorsan és pontosan teljesítenek. Órák cserében is elfogadjunk. Kijavítások, saját szerkezeti szerzők és gépek segítségével, Genf, Brüssel és Paris leghíresebb órágyárakban 6 éven át szerzett tapasztalatok alapján 1 évi jótállás mellett, a legjobban eszközöltetnek s olcsóbbá számítanak. Órák, melyek nem tetszenének, kicseréltetnek. 2367 (2-13) Egy inga-óra pakolásáért 1 ft. 50 kr. számítatik.

En gros. Bécs En detail.

legnagyobb kiállítás

a bel- s külföld első s leghíresebb gyáraiból, am Graben, im Innern des Trattnerhofes.

A legújabb s legnagyobb szerű raktár arany más-ükrökből 5-150 ftig, eszilarok, ércz-arany és faramakból, arany- és karpit-écekből minden terimében és nagyságban.

Legnagyobb raktára a legnemes s legfinomabb illatszereknek Rümme! Eugen-tól London és Parisban.

Kitünő finom s valódi kölnivíz Johann Maria Farinától Kölnben. Raktára közvetlen importált kínai nyers kender-szőnyegeknél, legelőszerebbek iródk, intézetek, fűrdők és háztartások számára, rőfje 85 kr. — 1 ft. 10 krig.

Valódi angol thea- és esmege terítékek és samovárok, új-ézdést és brittania érczből, 1 ft. 50 kr. és feljebb egy thea-kanna, itt még soha nem látott mintában.

Ujdonságok a legkitünőbb gyárakból ugymint: bór-, fa-, bronce- és diszmutárgyak s még több ezere menő a raktárban található árucikknek.

50,000 groszbeinhau és angol iró-acéltollak, egyedüli főgynökség Ausztriában, melyek valódiságuk bebizonyítása miatt a gyári-jegyekkel ellátva vannak, 1 grosz ára 30 krtól — 2 ftig, 1 tucztat ára 3 krtól — 1 ftig.

Író- és rajzoló-eszközök, s minden az e tárgyban vágó árucikk eredeti gyári áron. Mindennemű nyomtatványfélék, u. m. könyvmatu íratgatási jegyek, monogrammok, stb. elvállaltanak és eszközöltetnek.

Vízszűrő-készületek, 50 krtól 10 ftig, melyen a legtisztábbnabb s legrosszabb víz néhány perc alatt kristálytisztává tétetik, egyedüli raktár az ausztriai államokra nézve nálam, Böhling C. és társától Hamburgban.

A megrendelt tárgyak általam minden irányban a pénzüszeg beküldése vagy postai utánvét mellett megküldetnek, az árak a legolcsóbbért fognak számíttatni. 2364 (2-13)

Iparmű-bazárom részletes árjegyzékét bérmentesen küldöm meg. Nagyban vásároltak levél által tudósítandom. Minden nálam megtalálható árucikknek provisio nélkül megszerestetnek. A megrendelő leveleket kérem ekép czimezni: Simon Granichstäden, am Graben, im Innern des Trattnerhofes, Wien

A levelezés s ártekvés, magyar, tót, francia és angol nyelven történhet.

Régi pénzeket

és mindennemű régiséget, drágakövet, lovagló és nyereszszerszámokat lotakárral együtt, arany, ezüst és drágakövekkel kirakva, továbbá gyöngyöt, színeskővet, aranyat, ezüstöt, asványokat vesz és cserél a legmagas áron.

Régiségek és természetiek irodája,

Pesten, Dorottya-utca s Lloyd épületben, 14. sz. a., hol egy nagy választékú raktár mindennemű régiségek, régi pénzek, gombok, óvek és menekőtökből a legolcsóbb áron, ugyszintén egy nagy raktár asványok, lepkek, bogarak, madarbőrök, tojások s személyek is található. 2326 (4-4)

Mindennemű takarópapiros

(Makulatur) kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. **

(A „Wiener Zeitung”) decz. 27-kén két császári kéziratot közöl Beust báró és Andrásy grófhoz intézve. A Beust báróhoz intézett kézirat, mintán hízegő elismeréssel szól Beust nagy és nehéz feladatának a császártól teljes megelégedéssel üdvözölt megoldása miatt, fölmenti őt a reichsráthban képviselt országok miniszteriumi elnökségének további vezetésétől. (Hanem azért megmarad „birodalmi miniszternek.”) Továbbá megbizatik Beust a szükséges intézkedéseket megtenni, hogy a kül-, had- és pénzügyminiszterium alkotmányos működésbe hozassék. A kézirat Becke bárót egyidejűleg birodalmi pénzügyminiszterre és John bárót birodalmi hadügyminiszterre nevezi ki. Az Andrásy Gyula grófhoz intézett kézirat tudatja a főnnebbi dolgokat és elismerését nyilvánítja a sikeres közreműködéséért a kiegyezkedésnél.

(Gróf Bethlen Gergely) a hős honvédeztudal, olasz kir. tábornok, a magyar nagy érdemtel tulajdonosa, az olasz kir. sz. Móríz és László rend lovagja, decz. 23-án Kolozsvárot meghalt.

(Jóteknony czélu táncsziválgalom.) Máramaros-szigeten a hely. hitv. lyceum felsőbb osztályainak tanuló-ifjúsága január 11-kén egy, saját körében létesítendő „ifjúsági segélyző-egylet” javára, jótékony czélu táncmulatságot rendez. A rendező bizottság elnöke Szováthy Lajos tanár.

(Turócmezgyében.) hol az alispán jelentése szerint, az adó lehető pontos-ággal foly be, kellemtelenül hatott a bizottságra, hogy a kormány a hátralékot végrehajtás utján rendelte behajtatni és pedig a rózsahegy-i pénzügyi felügyelő Gallina által, ki e végből meg is jelent a megyében. A bizottságban indítványozták a gyűlölt egyszemű kiűzetését a megyéből; azonban végre abban állapodtak meg, hogy az ügyet méltányos elintézés végett felterjesztetik a pénzügyminiszteriumhoz.

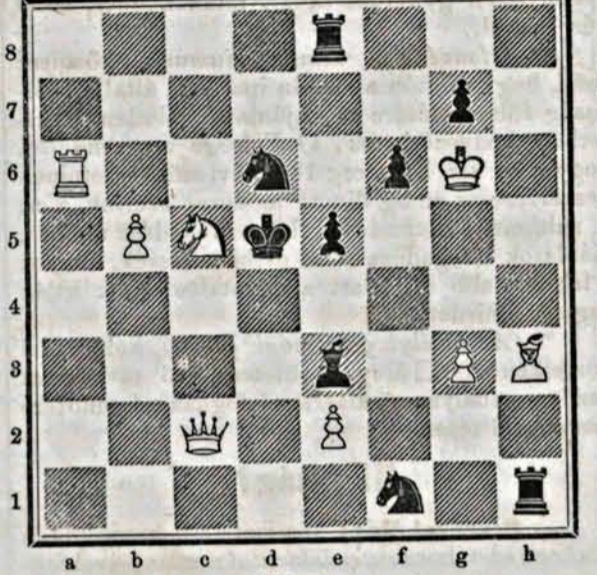
Nemzeti színház.

Péntek, decz. 20. „Egy millió.” Vigjáték 4 fely. Irták Labiche és Delacour; francziából ford. Szerdahelyi. Szombat, decz. 21. „A fekete domino.” Vig opera 3 fely. Zenéjét szerz. Auber. Vasárnap, decz. 22. Az írói segély-egylet: javára „Lohengrin.” Opera 3 fely. Wagner Rikárdtól.

Decz. 23-25-kén az ünnep miatt a színház zárva volt. Csütörtök, decz. 26. „Alarcosz bátk.” Opera 5 fely. Zenéjét szerz. Verdi.

SAKKJÁTÉK.

422-dik sz. f. — Vész J. A. tanártól, Budán.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 416-dik számú feladvány megfejtése.

(Kohzt J. s Kockelkorn K.-tól) Világos. Sötét. Világos. B) Sötét. 1. Vf8-f1 Fg5-d2f tetsz. sz. 2. Vf1-e2 tetsz. sz. 3. Vf1-b1 v. f3tmat. A) C) 1. Hd8-c6 2. Vf1-f5t Ke4-f5t 3. Fa2-b1tmat. 1. Hb6-c4 Ke4-d5 2. Vf1-d3t 3. Fa2-c4tmat. 1. g7-g6 tetsz. sz. 2. Ke1-e2 tetsz. sz. 3. Vf1-b1 v. f3tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Hatanban: Sipőcz Ferencz. — A révkomáromi aggyastán. — Gelsén: Glesinger Zsigmond. — F.-Nyárádoni: Bárdy Pál és Gerecz Károly. — Pesten: Rakovszky Aladár. — A pesti sakk-kör. A 416. számú feladványt még helyesen fejtette meg: Gr. Festetics Benno.

A 417-dik számú feladvány megfejtése.

(Szirmay Jánostól, Königráztben.) Világos. Sötét. Világos. B) Sötét. 1. Fb6-c7 f7-f6 d3-e2 2. Vc8-c5 d6-c5: 3. He2-c3tmat. A) C) 1. c6-c5 2. Hb3-c3t Ke4-d5 3. Fg4-f3tmat. 1. Fa6-c4 tetsz. sz. 2. Vc8-f6 3. Vf6-f5tmat.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: gr. Festetics Benno. — Hatanban: Sipőcz Ferencz. — Pesten: Rakovszky Aladár. — Gelsén: Glesinger Zsigmond. — Mdra-Veréblyen: Kohn Dávid. — A pesti sakk-kör.

Adakozások Pákh Albert síremlékére.

XXIV. közlés. A „Vasárnapi Ujság” szerkesztőségéhez beküldettek: Békésből a kaszinó tagjai Mezey Balás után 5 ft. 10 kr. — Pestről Verchey Soma 1 ft. — Debreczenből Komlóssy Károly 1 ft. — Gyulafelelő Molnár Demeter 50 kr. — Tályáról Nagy Mihály és Antal, s Dorosnyák Károly együtt 1 ft. — Kunhegyesről Szabó Dávid 20 kr. — Feuer Jakab 10 kr. — Rohoska József 50 kr. — Csik-Madarasról Péterfy József 1 ft. — Mező-Túrrol Pinkóczy M. Lajos 40 kr.

A XXIV-ik közlés összege 10 ft. 80 kr. Az I-XXIII-ik közléssel együtt begyűlt eddig összesen 1244 ft. 10 kr. 7 db. ezüst huszas és egy db. bajor tallér.

Szerkesztői mondanivaló.

G. K. Az agg dalnok. A személyes ismerettség hiánya mitem tesz; hiszen vidéki munkatársainkat legnagyobb sajnálatunkra, többnyire csak „ismeretlen ismerőseink” közé számíthatjuk. Csak hogy a vers maga, hosszabb s szentiváni éneknél s még sincs benne valami különösen érdekes; legjobb ismerősünk sem kívánhatná közlését.

Székes-Fehérvár. M. Az országgyűlési nevezetéseket ezental nemcsak arckép- és életrajz-rovatunkban, hanem országgyűlési képesportozatokban is szándékszunk bemutatni. Ezek készítésére jeles rajzolókat Jankó Jánost nyertük meg; s a közlést közelebből már megkezdendjük. A kívánt arcképet a legelőbbben fogja kegyed találni.

N.-Körös. L. L. A „tetszés”-ben nincs hiány. De örömrünk hogy lehetne teljes, midőn a lant kétszeresen is oly bús „haj”-hangon szól? — Oroshaza. Gy. V. Köszönettel vettük. Jóból jó a sok.

TARTALOM.

Bérczy Károly (arckép). — Az év végén. — Rajzok a Bach-korszakból (vége). — Gróf Beresényi Miklós. — (képpel). — Helgolandi partvétel (képpel). — Ungvár (képpel). — Nehány rovar életpályája (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Adakozások Pákh Albert síremlékére. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő Nagy Miklós.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for dates and events. Includes dates from Dec 29 to Jan 4 and corresponding events like 'Vasár. F. Tamás püsp.', 'Hétfő. Dávid király', etc.

HIRDETÉSEK.

Advertisement for Dietrich és Gottschlig thea és rum-raktára. Includes text: 'első pesti különleges', 'A „THEA NÖVÉNYHEZ”', 'Pest, belváros kigyóter, gróf Teleki-féle házban.', 'ajánlja mindennemű kínai és kínai-orosz-theával ellátott legnagyobb raktárát; finom és legfinomabb minőségű fehér és barna jamaica rumot, cognac és arrakot; finom francia, belga és hollandi liköröket, spanyol- és pezsgőborokat; francia, schweiczi s ausztriai chocholatét, valódi angol thea-süteményeket stb., azon biztositás mellett: miszerint azon bizalmat, melyet eddig a nagyérdemű közönség részéről kiérdemelni szerencsés volt, — a jövőre nézve is tántoríthatlan szilárdsággal megőrizni föfeladata leend. I pint brasiliai rum ára üveggel együtt 1 forint. Az árucikknek tiszta izléseért jótállás biztositattik, — mert a theák ninesenek kitéve a különféle fűszerek, sajt, hering, petroleum stb. áralmas kipárolgásainak, mint a csemegekerekedésekben. Levélbeli megrendelések, az árucikknek értékével felérő összegig postai vagy vasuti utánvét mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek. — Teljes árjegyzékek, kívánatra bérmentesítve küldetnek meg. 2302 (8-0)

Titkos 2346 (5-12) betegségeket

még makacs és dült bajokat is úgy korodában, mint magán gyakorlat folytán több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hitvasában vagy életmódjában gátlatnak, gyökelesen, biztosan és gyorsan gyógyít Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utca 27. sz. Medetszázban, 1-ső emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig.

Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógy-szerek is megküldetnek.

Legnagyobb butor-raktár az országban!

A pest-budai BUTOR kézműzeti részvény-társulat

igazgatósága, tisztelettel tudatja, a nagyérdemű közönséggel, hogy

terméiket

nádor-utca 9. sz. a. 1. emeletben, gazdagon ellátva mindennemű

butorokkal s butorziati darabokkal,

nagybani s részletekbeni eladásra megnyitották, s ajánlják a t. cz. közönség szives figyelmébe.

2357 (3-8) Az igazgatóság.

250,000 a. é. ft. főnyereménye

a már 1868. január 2-án végbemenő cs. kir. ausztriai államvasut és dunagőzhajózási kolosón nagy sorshuzása 42 millió forint összegben.

420,000 nyermény közt következő főnyereményok foglaltatnak, u. m. 20-szor 250,000; 71-szer 200,000; 105-ször 150,000; 90-szer 40,000; 105-ször 30,000; 90-szer 20,000; 105-ször 15,000; 370-szer 5000; 20-szor 4000; 76-szor 3000; 264-szer 2000; 503-ször 1500; 773-ször 1000 ft. stb. legkisebb nyermény 160 ft. a. é. minden kibúrt sorsjegynek. — Semmiféle kölcsönsorsjáték sem nyújt annyi előnyt mint ez, s mindenkinek alkalom nyujtatik csekély befizetéssel a fentebbi öszegnek megnyerésére. — Egy részlet sorsjegy ára 2 ft., három sorsjegy 5 ft., hété 10 ft. a. é. bankjegyekben. — Szives megrendelések a pénzüszeg beküldése mellett gyorsan, lelkiismeretesen s titoktartás mellett eszközöltetnek; minden megrendeléshez hozzá fog mellékelteni a hivatalos játékterv; mindenre kellő utasítás adatik; a huzás után minden részvevőnek a sorshuzási listástrom megküldetdik, s a nyerményok azonnal ki fognak fizettni. E tárgyban leveleket elfogad Joh. Friedr. Scheibel, Fahrgasse Nr. 111, in Frankfurt am/M.

Legolcsóbb párisi báli ruhák

mérték vagy egy jól álló mintaderék után készítve 28, 32, 36, 40, 45 — 50 forintig, fejvirággal együtt.

Tarlatán, Illusion, Crèpp minden áron

1 vég $\frac{6}{4}$ széles 12 rőfös fehér Tarlatán 3 ft. 75 kr., 4 ft. 50 kr. 1 vég $\frac{8}{4}$ széles 20 rőfös fehér Tarlatán 6, 7, 8, 9, 10, 12 ftig.

☛ A színes Tarlatán kissé drágább. ☛

Párisi legyezők darabja 2 ft. 75 kr., 3 ft. 75 kr., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft. 75 kr., 8, 10, 12, 15, 18, 22, 26, 30, 36, 40, 50, 60, 80 forintig ajánl

Türsch E. Pesten, váczi-utca 19. szám alatt.

2369 (1-3)

Lefauchaux-vadászfegyvereket

puskaműves-munka,

saját készítménye, dús választékban, a legfinomabb damast-csővekkel, szilárd munka, szép metszés és jó kipróbált, 70, 75, 80, 90, 100—120 frtért.

Továbbá jól készített lüttichi Lefauchaux-fegyvereket 50, 60, 70 forintért.

A legjobb szerkezetű Lefauchaux-revolvereket 12, 20, 22, 30—50 frtért.

Töltényeket, ugyszint minden megkívántató szerkeket a legjutányosabb áron ajánlja

UNSCHULD EDE

fegyver-kereskedése Pesten, váczi-utczában a „levélhez.“

☛ A fegyverek lökéssége biztosítottatik. ☛

☛ Vidéki megbízások utánvét mellett különös gondal teljesítetnek.

2347 (4-4)

☛ Gazdasági és kertészeti heti lap. ☛

Előfizetési felhívás

FALUSI GAZDA

nyolczadik évfolyamára. (1868.)

Előfizetési feltételek:

A Falusi Gazda 1868-ki januártól fogva minden héten jelenik meg.

Az előfizetési ár e szerint:

Egész évre (január—decemberre) 6 ft. — kr.
Félévre (január—juniusra) 3 „ — „
Negyedévre (január—márcziusra) 1 „ 50 „

☛ Az előfizetés melletti beküldése kértetik. — Gyűjtőknek tíz előfizetett példányra egy ingyenpéldánnyal szolgálunk. — Az előfizetési pénzek az alulírt kiadó-hivatalhoz bérmentesen intézendők.

A „Falusi Gazda“ kiadó-hivatala

(1-3)

(Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Fontos a tűzoltó és tornász-egyletek részére.

1868. január elsején megindul a

„Feuerwehr-Zeitung“

negyedik folyama.

Tulajdonos és kiadó: Fachini Frigyes.

A „Feuerwehr-Zeitung“ feladata abban áll, hogy a tűzoltó-egyletek törekvésait gyámoltán, emelje; jelesül arra is irányul feladata, hogy önkéntes tűzoltó egyletek alakítsanak. A közlönyt tehát a tűzoltó- és tornász-egyleteknek és közösségeiknek, mint oly lapot ajánlhatjuk, mely a közönséget nem csak azon felfedezésekről, újításokról, haladásokról értesíti, melyek a tűzoltás terén észleltetnek, hanem azon eredményekről is, melyeket a tűzoltó-egyletek a monarchiában és a külföldön felmutatnak. Jeles vezércikk, levelezések, a tűzoltási eszközök leírásait, ha szükséges szép illusztrációkkal, hírek a tűzoltás teréről, a nevezetesebb tüzesetek krónikáját, ezek képezik a lap tartalmát, mely az olvasót bizonyára meggyőzendő arról, hogy a szerkesztőség nagy olvasókörre igényeinek megfelelni törekszik.

A „Feuerwehr-Zeitung“ mint a „Versicherungs-Zeitung“ melléklete havonként kétszer jelenik meg. Ára 4 forint osztr. ért. 2370 (1-3)

Előfizethetni a szerkesztőségnél Bécsben, belváros, Seiler-utca 4. sz.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztav. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

5 font jőféle s tisztázású

☛ kávé csak 2 ft. 80 kr. ☛

5 font

Portorico-kávé . . . 3 ft. 40 kr. Plant-Ceylon kávé . . . 4 ft. 25 kr.
Arany-Java-kávé . . . 3 „ 80 „ Cuba-kávé egész finom . 4 „ 50 „
Laguayra-kávé . . . 4 „ — „ Gyöngy-kávé egész finom 4 „ 75 „

továbbá:

Brasíliai rhum, egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág-és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-féliek a legjutányosb áron kaphatók Pesten,

Bauhofer és Järmay-nál,

a két szerezesen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt

☛ Vidéki megrendelések a pénzüsszeg beküldése vagy utánvét mellett a leggyorsabban eszközöztetnek. 2283 (10-12)

☛ Bemenet a két szerezesen-utczába: a váczi-utról a marokkói házzal szemközt.

100 egészen új eredeti felköszöntés.

Épen most jelent meg és Hartleben és társai könyvkereskedésében Pesten, (váczi-utca 17-ik sz. a.), valamint minden más könyvárúsnál is kapható:

Kiért üritsük a pohárt?

Száz felköszöntés versben és prózában.

Irta az ország kortese.

Ára képes borítékba fűzve 60 kr.
Bérmentesítve, ára előleges megküldése mellett 65 „

Jelen új kiadás, mindennemű társaséleti mozzanatokra igazi magyar zamatú talpraesett felköszöntéseket tartalmaz. Ezeknek minőségére nézve kezesességet nyújt szerzőnek oly rövid idő alatt népszerűvé lett neve, gazdagságának előtűntetésére nézve pedig ima közöljük tartalom-jegyzékét:

I. Felköszöntések egyesekre disztrakomak alkalmával (18 darab).
II. Felköszöntések egyletekre (9 db.).
III. Felköszöntések családi ünnepélyeken (18 darab).
IV. Felköszöntések különféle alkalmaakra (24 darab).
V. Trefás felköszöntések (9 darab).
VI. Rövid pohárköszöntések (22 darab). 2282 (6-6)

☛ 100 egészen új eredeti felköszöntések. ☛